

ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำ
บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงสร้างการรับผิด
ทางอาญากรณีความผิดฐานกระทำบุคคลสูญหาย
The draft prevention and suppression of torture and
enforced disappearance Act B.E. ... : Case study on criminal
liability structure of the crime of involuntary

วิรัตน์ นาทิพเวทย์ (Virat Natipvad)¹

บทคัดย่อ

การกระทำบุคคลสูญหายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 และสาระสำคัญของอนุสัญญานี้ต้องการการผลักดันให้ประเทศภาคีบัญญัติให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งประเทศไทยยังไม่เป็นภาคีตามอนุสัญญาดังกล่าวเพียงแต่ลงนามในอนุสัญญาเท่านั้น ทั้งนี้การลงนามดังกล่าวประเทศไทยมีพันธะที่จะไม่สามารถกระทำการใดให้กระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญอันเป็นวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ และในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำบุคคลสูญหาย พ.ศ. ... เพื่อบัญญัติให้การกระทำบุคคลสูญหายเป็นความผิดทาง

¹อาจารย์ สังกัดคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา
E-mail: viratnatipvad@gmail.com

¹Lecturer at the Faculty of Law, Thaksin University

(Received : April 16, 2020; Revised : June 22, 2020; Accepted : July 24, 2020)

อาญา ซึ่งต้องกระทำโดยรอบคอบและมีความชัดเจนไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว ประกอบกับการตีความกฎหมายอาญานั้นจะตีความเคร่งครัดตามตัวอักษร การที่บุคคลจะมีความผิดและรับโทษทางอาญานั้นต้องผ่านการพิจารณาตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ดังนั้นการที่บัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา ต้องมีการบัญญัติกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุมถึงผู้กระทำ การกระทำและวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ และพิจารณาในส่วนกฎหมายยกเว้นความผิด และกฎหมายยกเว้นโทษ ซึ่งบทความนี้มุ่งประสงค์ที่จะให้ผู้อ่านมีความเข้าใจความผิดฐานกระทำต่อบุคคลสูญหายในมุมมองการอธิบายเชิงโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ซึ่งประกอบด้วยการอธิบายองค์ประกอบความรับผิด การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

คำสำคัญ : การกระทำต่อบุคคลสูญหาย, โครงสร้างความรับผิดทางอาญา,
การบังคับบุคคลให้หายสาบสูญ

Abstract

Involuntary disappearance is a severe violation of human rights according to the International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance 2006. The essence of this Convention is to urge its member countries to define enforced disappearance as a crime. Thailand has not yet become a party to the said Convention, only the signing happened. As for the signing, Thailand is obliged not to do anything that affects the core purposes of such Convention. Thailand has currently been pushing forward the draft Prevention and Suppression of Torture and Enforced Disappearance Act B.E. ... in order to criminalize enforced disappearance. In doing so, it is needed to be discreet and clear that the Convention's principles will

not be affected. Also, the interpretation of criminal law is strictly literal, a person will be convicted and subjected to criminal penalties only when his action was considered in accordance with the criminal liability elements. Therefore, to define any act as a crime, the law must be clearly written and inclusive in terms of actors; acts as well as objects of action. The consideration of justification and excuse is also included. This article aims to give readers an understanding of involuntary disappearance as a criminal offense by explaining the criminal liability structure in terms of liability elements; acts without justification and acts without excuse.

Keywords : Involuntary disappearance, Criminal liability structure, Enforced disappearance

บทนำ

การกระทำที่บุคคลสูญหายเป็นการกระทำที่มีมาแล้วตั้งแต่ในอดีต โดยมีสาเหตุทางการเมืองเนื่องจากผู้ถูกบังคับให้สูญหายไปขัดแย้งกับนโยบายทางการเมืองหรือความมั่นคงของรัฐ และบางกรณีก็ไม่ได้เกิดจากสาเหตุการเมือง แต่เกิดจากการขัดกับผลประโยชน์กับเจ้าหน้าที่รัฐในท้องถิ่น ซึ่งปรากฏหลักฐานในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วง ค.ศ. 1939 ถึง ค.ศ. 1945 พรรคนาซี โดย ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) จะออกคำสั่ง นาคต์ อุนต์ เนเบล (The Nacht und Nebel decree) ซึ่งเป็นคำสั่งที่ใช้กับผู้ต่อต้านนาซี เพื่อที่จะกระทำการบังคับให้บุคคลเหล่านั้นสูญหาย (สิริรัตน์ ศรีลัคณาภรณ์, 2552, น. 14-15) ซึ่งในการเขียนของ คริสเตน แอนเดอร์สัน (Kristen Anderson) ในวารสาร Melbourne Journal of International Law กล่าวว่า คำสั่ง นาคต์ อุนต์ เนเบล ที่ปรากฏในเอกสารของนาซี เป็นการบันทึกเชิงเอกสารครั้งแรกเกี่ยวกับการอุ้มหายเพื่อฆ่า (สิทธิกานต์ อีระวัฒน์ชัย, 2562, น. 16) ซึ่งต่อมา ใน ค.ศ. 1960 ถึง ค.ศ. 1970 การบังคับบุคคลให้สูญหายได้กระทำอย่างเป็นระบบ โดยคำว่า

“enforced disappearance” ถูกนำมาใช้ครั้งแรก ในเหตุการณ์สงครามกลางเมืองในประเทศกัวเตมาลา เพื่อเป็นเทคนิคในการอธิบายต่อการปราบปรามฝ่ายต่อต้านในสังคม ซึ่งทำให้ผู้คนสูญหายเป็นจำนวนมาก (สิริรัตน์ ศรีลักษณ์ภรณ์, 2552, น. 16) จากนั้นการบังคับบุคคลให้สูญหายก็แพร่กระจายไปทั่วแถบลาตินอเมริกา ได้แก่ ประเทศอาร์เจนตินา ชิลี เปรู เอลซัลวาดอร์ โคลัมเบีย และฮอนดูรัส (สิทธิกันต์ ธีระวัฒนชัย, 2562, น. 17)

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายระหว่างประเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการถูกบังคับให้สูญหาย และอยู่ในกรอบขององค์การสหประชาชาติมีอยู่ด้วยกัน 3 ฉบับ ได้แก่ ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ค.ศ. 2008 ปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 1992 และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 (วงพลอย นวลอ่อน, 2556, น. 11) ซึ่งธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ค.ศ. 2008 ได้วางหลักไว้ว่า การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นส่วนหนึ่งของการโจมตีพลเรือนเป็นวงกว้างและทำอย่างเป็นระบบให้ถือว่าเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime Against Humanity) (สิทธิกันต์ ธีระวัฒนชัย, 2562, น. 17) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ข้อ 2 มีการนิยามความหมายของการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ไว้ว่า เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ คำว่าการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หมายถึง การจับกุม กักขัง ลักพาตัว หรือการกระทำในรูปแบบใด ๆ ก็ตามที่เป็นการลิดรอนเสรีภาพ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งดำเนินการโดยได้รับการอนุญาต การสนับสนุน หรือการยอมรับโดยปริยายของรัฐ ตามมาด้วยการปฏิเสธที่จะยอมรับว่าได้มีการลิดรอนเสรีภาพ หรือการปกปิดชะตากรรม หรือที่อยู่ของบุคคลที่หายสาบสูญ ส่งผลให้บุคคลดังกล่าวอยู่ภายนอกการคุ้มครองของกฎหมาย (สิริรัตน์ ศรีลักษณ์ภรณ์, 2552, น. 9-10)

ประเทศไทยได้มีการลงนามและอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2555 ซึ่งแม้ว่าการลงนามดังกล่าวจะไม่มีผลบังคับกับประเทศไทยก็ตาม

(เพลินตา ต้นรังสรรค์, 2558, น. 80) แต่ก็ถือว่าเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของประเทศไทยที่จะไม่ละเมิดต่อเจตนารมณ์ของอนุสัญญาดังกล่าว คือ ประเทศไทยต้องป้องกันไม่ให้มีการบังคับบุคคลให้สูญหายขึ้นในประเทศไทย ซึ่งการบัญญัติให้การบังคับบุคคลให้สูญหายเป็นความผิดทางอาญาก็เป็นอีกหนึ่งมาตรการในการป้องกันไม่ให้มีการบังคับบุคคลให้สูญหายเกิดขึ้นในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. ... ซึ่งมีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2558 ซึ่งปรากฏสาระสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแทนการเสนอแก้ไขกฎหมายอาญาดังกล่าว คือ **ประการแรก** เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคี หรือร่วมลงนาม อีกทั้งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายให้เทียบเท่าระดับสากล (เพลินตา ต้นรังสรรค์, 2558, น. 87) **ประการที่สอง** บุคคลที่กระทำความผิดและบุคคลที่มีหน้าที่นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษต่อศาลเป็นบุคคลเดียวกัน หากอาศัยกลไกเดิมในการแก้ไขปัญหาก็อาจจะไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษหรือไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เพลินตา ต้นรังสรรค์, 2558, น. 81)

ซึ่งบทความวิชาการฉบับนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายถึงโครงสร้าง ความรับผิดชอบทางอาญากรณีความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ตามร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... ที่มีการบัญญัติขึ้นเพื่อที่กำหนดให้การกระทำให้บุคคลสูญหายเป็นความรับผิดชอบทางอาญาเพื่อลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐและรวมถึงผู้บังคับบัญชาให้ต้องรับโทษทางอาญา

โครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญากรณีความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย

การกระทำให้บุคคลสูญหาย เป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูก

บังคับ ค.ศ. 2006 โดยผู้กระทำผิดตามอนุสัญญาฉบับนี้ คือ เจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิดเองโดยตรง หรือผู้ร่วมในการกระทำผิด หรือผู้กระทำในนามของรัฐ และที่สำคัญยังมุ่งที่จะลงโทษผู้บังคับบัญชาสั่งการโดยตรงหรือทราบว่าได้บังคับบัญชากระทำให้บุคคลสูญหาย แต่ละเลยไม่ดำเนินการเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมภายใต้อำนาจของตน เพื่อป้องกันหรือระงับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ โดยร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... ในความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ผู้เขียนจะอธิบายเชิงโครงสร้างความรับผิดชอบนี้ บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาในความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายก็ต่อเมื่อ **ประการแรก** การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ **ประการที่สอง** การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด **ประการที่สาม** การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

1. การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด

การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ หมายความว่า มีการกระทำการกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิด และผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ ตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2562, น. 98)

1.1 การกระทำ

การกระทำเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของกฎหมายอาญา เพราะความรับผิดทุกอย่างต้องเริ่มจากการกระทำ ถ้าขาดการกระทำความรับผิดก็เริ่มไม่ได้ เพราะปราศจากการกระทำที่ปรากฏออกมาภายนอก (External Acts) (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2562, น. 45) การกระทำตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา หมายถึง การเคลื่อนไหวส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายโดยรู้สำนึก กล่าวคือการแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ (วินัย ล้าเลิศ, 2557, น. 96) ดังนั้น การกระทำจึงมีทั้งการกระทำที่เป็น การเคลื่อนไหวร่างกาย และการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก ซึ่งร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... ได้ให้ความหมายคำว่า “การกระทำให้บุคคลสูญหาย” หมายความว่า การจับ

ซึ่ง ลักพา หรือกระทำได้ด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย โดยผู้กระทำ ปฏิเสธว่ามีได้กระทำการดังกล่าวหรือไม่ให้ทราบว่าคุณคนนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร หรืออยู่ที่ใด ตามมาตรา 3 วรรคสอง

มีข้อสังเกตว่า การกระทำทำให้บุคคลสูญหาย มีการกระทำในส่วนการไม่ เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึกหรือไม่ เมื่อพิจารณาถึงการกระทำโดยงดเว้นตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย บัญญัติว่า “การกระทำ ให้หมายความ ถึง การให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย ” คำว่า “การจักต้องกระทำ” หมายถึง ผู้นั้นมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย และต้องไม่ใช่หน้าที่ทางศีลธรรมเท่านั้น ต้องเป็นหน้าที่ป้องกันผลไม่ให้เกิดขึ้น หน้าที่ ดังกล่าวจะเป็นหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด หน้าที่ตามสัญญา หรือโดยการเข้ารับทำ หน้าที่อย่างใดโดยสมัครใจ (ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, 2562, น. 50)

ประเด็นที่ควรพิจารณามีว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะ ป้องกันการกระทำให้บุคคลสูญหายหรือไม่ หากเจ้าพนักงานไม่ป้องกันผลคือการบังคับ บุคคลให้สูญหาย จะถือได้หรือไม่ว่าเจ้าพนักงานตำรวจกระทำโดยงดเว้น สามารถ ศึกษาเทียบเคียงกับกรณีเจ้าหน้าที่จับผู้กระทำความผิดถ้ารู้อยู่แล้วไม่จับผู้กระทำความผิดเป็นแต่ เพียงการละเว้นปฏิบัติหน้าที่ ตัวอย่างเช่น เจ้าพนักงานอาจมีหน้าที่ป้องกันมิให้บุคคล กระทำความผิด เช่น ช่างคนตาย แต่ก็หาได้มีหน้าที่ป้องกันมิให้ผู้ใดตายเพราะถูกฆ่าไม่ (จิตติ ดิงศภทิพย์, 2555, น. 189) ดังนั้นหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นหน้าที่โดยทั่วไป ไม่ใช่ หน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงในการป้องกันไม่ให้เกิดผลคือความตาย จึงไม่ทำให้เจ้าหน้าที่ ตำรวจกลายเป็นผู้กระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาขึ้นอีกคนหนึ่ง เป็นแต่เพียงผิด ฐานเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กลับมาสู่คำถามที่ว่า เจ้าหน้าที่ ตำรวจมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะป้องกันการกระทำให้บุคคลสูญหายหรือไม่ เห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันมิให้มีการบังคับบุคคลให้สูญหาย แต่ไม่มีหน้าที่ โดยเฉพาะเจาะจงที่จะป้องกันไม่ให้คุณใดถูกบังคับให้สูญหาย

1.2 การกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิด

องค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งที่เป็นส่วนภายนอกที่ประกอบอยู่ในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง (คณิต ณ นคร, 2547, น. 139) เช่น การกระทำและสิ่งที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำ อันบุคคลสามารถเห็นได้ ได้ยิน ได้รู้ ลิ้มรส หรือสัมผัสได้จากภายนอก (หยุด แสงอุทัย, 2516, น. 114-115) ดังนั้นการที่จะพิจารณาว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดหรือไม่ ต้องพิจารณาจากความจริงกล่าวคือ ดูว่าความจริงการกระทำนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ โดยองค์ประกอบภายนอกของความผิดจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ผู้กระทำ การกระทำ และวัตถุแห่งการกระทำ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2562, น. 147)

องค์ประกอบภายใน คือ สิ่งที่เป็นส่วนภายในตัวผู้กระทำความผิดหรือเป็นสิ่งที่เป็นส่วนจิตใจที่ประกอบอยู่ในความผิดฐานใดฐานหนึ่ง (คณิต ณ นคร, 2547, น. 156) ได้แก่ เจตนาธรรมดา เจตนาพิเศษ (มูลเหตุชักจูงใจ) หรือประมาท (วินัย ล้าเลิศ, 2560, น. 129)

ความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ตามร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... มาตรา 29 “ผู้ใดกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท ” โดยมีมาตรา 6 ขยายความ คำว่ากระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ไว้ว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐ จับ ชัง ลักพา หรือกระทำความผิดประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกายโดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปฏิเสธว่ามีได้กระทำได้กล่าว หรือไม่ให้ทราบว่าคุณคนนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร หรืออยู่ที่ใด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ”

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย ประกอบด้วย

1. ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
2. กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

2.1 จับ

2.2 ชั่ง

2.3 ลักพา

2.4 หรือกระทำด้วยประการใด

การกระทำตาม 2.1 ถึง 2.4 ทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย

3. เจ้าหน้าที่รัฐปฏิเสธว่ามีได้กระทำตามข้อ 2. หรือไม่ให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร

องค์ประกอบภายในของการกระทำให้บุคคลสูญหายประกอบด้วยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสอง คือ เจตนาที่จะกระทำให้บุคคลสูญหาย

1.2.1 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายในส่วนคุณสมบัติของผู้กระทำผิด บุคคลกระทำผิดตามมาตรา 6 ประมวลกฎหมายอาญา 29 ได้ ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติ คือ ผู้กระทำผิดต้องเป็นเจ้าพนักงานซึ่งตามร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของคำว่า “เจ้าหน้าที่รัฐ” หมายความว่า บุคคลซึ่งใช้อำนาจรัฐ หรือได้รับมอบอำนาจ หรือได้รับแต่งตั้ง อนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย เห็นได้ว่า เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง ประการหนึ่ง บุคคลซึ่งใช้อำนาจรัฐดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ประการที่สอง บุคคลที่ได้รับมอบอำนาจ ได้รับแต่งตั้ง อนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย

การพิจารณาว่าบุคคลซึ่งใช้อำนาจรัฐดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจเป็นเช่นไร ซึ่งตามหลักนิติรัฐนั้น รัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย กฎหมายเป็นแหล่งที่มาของอำนาจและจำกัดอำนาจของรัฐไปในตัว ดังนั้นการกระทำของรัฐจึงต้องชอบด้วยกฎหมาย (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2561, น. 521) ในการใช้อำนาจรัฐของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีต่าง ๆ ที่เป็นการเฉพาะเรื่องนั้น กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขรายละเอียดไว้เป็นการเฉพาะในแต่ละกฎหมาย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตาม

หลักทั่วไปที่เป็นเงื่อนไขของหลักความชอบด้วยกฎหมาย (คณิต ณ นคร, 2547, น. 212-213) ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า บุคคลซึ่งใช้อำนาจดำเนินการตามที่กฎหมายให้อำนาจ หมายถึง การที่กฎหมายบ้านเมืองบัญญัติให้บุคคลใดมีอำนาจและหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่กฎหมายระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

การพิจารณาบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจ ได้รับแต่งตั้ง อนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยายให้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายนั้น เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16) “เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับความตอบแทนหรือไม่ ซึ่งบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการไม่ว่าจะประจำหรือชั่วคราว อาจเป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการโดยได้รับเงินเดือนในงบประมาณแผ่นดินตามกฎหมาย (สุปัน พูลพัฒน์, 2521, น. 86) ซึ่งได้แก่ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการอัยการ หรือที่ได้รับแต่งตั้งโดยขัดแย้งตามกฎหมายอื่น หรือตามระเบียบ กฎ ข้อบังคับ หรือพระราชกฤษฎีกาซึ่งให้อำนาจไว้ (นพพงษ์ จุห้อง, 2558, น. 55) ดังนั้น บุคคลที่รับมอบอำนาจ หรือได้รับแต่งตั้ง ผู้เขียนเห็นว่า หมายความว่าถึงบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือบุคคลที่รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการอัยการ หรือที่ได้รับแต่งตั้งโดยขัดแย้งตามกฎหมายอื่น หรือตามระเบียบ กฎ ข้อบังคับ หรือพระราชกฤษฎีกา ซึ่งให้อำนาจไว้ ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐตามร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... แต่ทั้งนี้ ในการบัญญัติบทนิยามของกฎหมายฉบับใดย่อมมีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะของกฎหมายฉบับนั้น ดังนั้นการนำบทนิยามหรือถ้อยคำของกฎหมายฉบับหนึ่ง ไปใช้กับกฎหมายอีกฉบับหนึ่งไม่สามารถกระทำได้ (มานิตย์ วงศ์เสรี, 2562, น. 58) ดังนั้นต้องตีความคำว่าเจ้าหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ไม่อาจที่จะนำคำว่า “เจ้าพนักงาน” ตาม

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) มาใช้แทนได้ ผู้เขียนได้แต่ตีความในลักษณะเทียบเคียงคำเพื่อเสาะหาความหมายที่ปรากฏในร่างกฎหมายเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่น่านิยามศัพท์ คำว่า “เจ้าพนักงาน” ในประมวลกฎหมายอาญามาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อนำมาปรับใช้เสียเลย เพราะแก่นความของกฎหมายยังหมายความว่ารวมถึงบุคคลกลุ่มเดียวกัน เพียงแต่ขอบความเท่านั้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนโดยปริยาย จากรัฐ ถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามนิยามศัพท์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือไม่เท่านั้น

ส่วนบุคคลที่ได้รับอนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายที่จะถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายน่าจะประสงค์ที่จะหมายถึงบุคคลที่ทำงานให้กับรัฐที่ไม่มีฐานะทางกฎหมายเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน แต่ได้อนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวต้องไม่ใช่ราษฎรทั่วไป ๆ ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องในการทำงานในหน่วยงานของรัฐเลย เช่น ลูกจ้างคนที่ทำงานให้กับรัฐ ไม่ได้มีฐานะเป็นข้าราชการ แต่หากจะหมายความว่ารวมถึงราษฎรที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ผู้เขียนมองว่าเป็นการไม่เหมาะสมที่จะนิยามอยู่ในความหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เมื่อพิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ข้อ 2 เห็นได้ชัดว่ากฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะลงโทษบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งดำเนินการโดยได้รับอนุญาต การสนับสนุนหรือการยอมรับโดยปริยายจากรัฐ แต่ตามร่างกฎหมายมาตรา 6 ได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ในฐานะของผู้กระทำผิดโดยตรง และไปบัญญัติให้บุคคลที่ได้รับอนุญาต การสนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย ให้ใช้อำนาจรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งและได้กระทำโดยมีส่วนร่วมในการกระทำให้บุคคลสูญหายของเจ้าหน้าที่รัฐ ไว้ในมาตรา 31 วรรคสอง ให้รับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐในลักษณะตัวการที่กระทำการบังคับบุคคลให้สูญหาย ทำให้การกำหนดนิยามของคำว่าเจ้าหน้าที่รัฐในที่นี้ไม่เหมาะสม เมื่อพิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศ

ว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ข้อ 2 ที่มุ่งประสงค์จะลงโทษบุคคล ดังนี้ คือ **บุคคลประเภทแรก** เจ้าหน้าที่ของรัฐ **บุคคลประเภทที่สอง** บุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่ดำเนินการโดยได้รับอนุญาต การสนับสนุน หรือการยอมรับโดยปริยายจากรัฐ ซึ่งอาจเรียกได้ว่า คือ บุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐแต่กระทำในนามของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีรัฐเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการกระทำความผิด ซึ่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ได้บัญญัติมาตรา 31 มารองรับเพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาดังกล่าวเพื่อที่จะสามารถลงโทษบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ดำเนินการโดยได้รับอนุญาต การสนับสนุน หรือการยอมรับโดยปริยายจากรัฐ

1.2.2 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายในส่วนของกรกระทำ “การกระทำให้บุคคลสูญหาย” หมายความว่า การจับขัง ลักพา หรือการกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย โดยผู้กระทำปฏิเสธว่ามีได้กระทำการดังกล่าว หรือไม่ให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร หรืออยู่ที่ใด

คำว่า “จับ หรือ จับกุม” หมายถึง เกาะกุมตัวไว้โดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายในบางกรณี ราษฎรซึ่งมิได้เป็นเจ้าพนักงานก็อาจจับกุมตัวบุคคลอื่นได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย, 2556, น. 178)

คำว่า “ขัง” มี 2 ความหมาย ความหมายแรก หมายถึง การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(22) ความหมายที่สอง หมายถึง ขังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะมีคำสั่ง (พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 9) (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย, 2556, น. 87)

คำว่า “ลักพา” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำนี้ว่า ลอบพาหญิงหนีไปในทางซู้สาว แต่ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ตามคำแปลไม่เป็นทางการของกระทรวงการต่างประเทศใช้ว่า “ลักพาตัว” ผู้เขียนจึงเห็นว่า น่าจะหมายถึง การลอบพาบุคคลมาหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังไว้ให้ผู้อื่นปราศจาก

เสรีภาพในร่างกาย ซึ่งต่างจากการจับ เพราะการจับเป็นการกระทำของเจ้าพนักงานที่มีอำนาจให้จับตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด แต่การลักพาเป็นการลอบพาบุคคลไปโดยไม่มีความตามากฎหมายที่จะกระทำเช่นนั้น

การกระทำด้วยประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย น่าจะตีความเหมือนกับที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 310 ที่ว่า กระทำด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพ หมายถึง กรณีที่ไม่ใช่การหน่วงเหนี่ยวหรือการกักขัง แต่เป็นการทำลายเสรีภาพในร่างกายอย่างอื่นในทำนองเดียวกับการหน่วงเหนี่ยวกักขัง เช่น การใส่กุญแจมือ (คณพล จันทร์หอม, 2561, น. 183) ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรจะตีความว่าการทำลายเสรีภาพในร่างกายอย่างอื่นในทำนองเดียวกับการจับ ขัง และลักพาที่ทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย

1.2.3 เจ้าหน้าที่รัฐปฏิเสธว่ามีได้กระทำตาม หรือไม่ให้ทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร ในเรื่องนี้คณะทำงานเรื่องการสูญหายโดยถูกบังคับหรือไม่สมัครใจ (WGEID) ได้แบ่งข้อองค์ประกอบของการบังคับให้สูญหายไว้ว่า ก) การลิดรอนเสรีภาพโดยขัดต่อความยินยอมของผู้นั้น ข) การมีส่วนเกี่ยวข้องของเจ้าหน้าที่รัฐบาล ซึ่งอย่างน้อยที่สุดโดยทางอ้อมด้วยการยอมรับการกระทำดังกล่าวโดยนิ่งเฉย ค) การปฏิเสธที่จะเปิดเผยชะตากรรมหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น การที่เจ้าหน้าที่รัฐปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำ หมายถึง เจ้าหน้าที่รัฐปฏิเสธถึงการลิดรอนเสรีภาพ และการที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ปกปิดชะตากรรมของบุคคลที่ถูกบังคับสูญหาย (คณะกรรมการนิติศาสตร์สากล, 2558, น. 12-14)

1.2.4 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหายในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำ วัตถุแห่งการกระทำในความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย คือ ผู้บุคคล เช่นเดียวกับความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนาซึ่งหมายความว่าถึงบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รวมถึงนิติบุคคลด้วย เพราะนิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจเป็นแต่กฎหมายสมมุติขึ้นมาเป็นตัวบุคคลเท่านั้น และบุคคลธรรมดานี้ จะต้องเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ตัวผู้กระทำ (สฤษฎ์ สัจจวานิช, ม.ป.ป., น. 9) การบังคับตนเองให้สูญหายไม่อาจเป็นความผิดทางอาญา

1.3 องค์ประกอบภายในของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานกระทำให้บุคคลสูญหาย คือ เจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง โดยมีหลักว่า เจตนาเป็น องค์ประกอบความผิดทุกสถาน เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น กล่าวคือ ถ้าไม่มีกฎหมาย บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้รับผิดแม้กระทำโดยไม่มีเจตนา และไม่ใช้กรณีกระทำ โดยประมาทแล้ว ความผิดทุก ๆ ฐานจะต้องมีเจตนาเป็นองค์ประกอบด้วยเสมอ (สัญญา สังขานิช, ม.ป.ป., น. 3) และผู้กระทำความผิดต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบ ภายนอกของความผิด กล่าวคือ รู้ว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำให้บุคคลสูญหาย และรู้วัตถุประสงค์แห่งการกระทำว่าเป็นผู้อื่นที่มีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง จึงจะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาที่จะกระทำความผิดฐานกระทำให้บุคคล สูญหาย

2. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

การกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในและภายนอก หากเป็นการกระทำที่ กฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดในทางอาญา กฎหมายยกเว้นความผิดมี ผลทำให้ผู้กระทำไม่มีความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ทำให้ผู้กระทำมีอำนาจกระทำ ได้ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2562, น. 100) ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วย การคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ข้อ 1 “บุคคล จะถูกกระทำให้หายสาบสูญโดยถูกบังคับไม่ได้ และไม่มีพฤติการณ์พิเศษใด ไม่ว่าจะ เป็นสภาวะสงคราม หรือสภาวะคุกคามที่จะเกิดจากสงคราม การขาดเสถียรภาพทาง การเมืองภายในประเทศ หรือสภาวะฉุกเฉินสาธารณะอื่นใดที่ยกขึ้นมาเป็นข้ออ้างที่มี เหตุผลสำหรับการกระทำให้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับได้” เมื่อพิจารณาร่าง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... มาตรา 10 “สถานการณ์ฉุกเฉิน สงคราม ความไม่มั่นคงของรัฐ หรือ สถานการณ์พิเศษใด ไม่อาจนำมาอ้างเพื่อให้การกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็น การกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย” ซึ่งมีเนื้อความที่สอดคล้องกัน

3. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติที่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และได้กระทำโดยผู้ที่มีความรู้ผิดชอบสมบูรณ์ อาจเป็นการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติยกเว้นโทษได้ ถ้าในกรณีเฉพาะนั้นกฎหมายเห็นว่า เป็นการไม่ถูกต้องที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด (คณิต ณ นคร, 2547, น. 244) ถ้ามีกฎหมายยกเว้นโทษผู้กระทำความผิดแต่ไม่รับโทษ ซึ่งต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ผู้เขียนพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นุ้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... ไม่ปรากฏเหตุยกเว้นโทษแต่อย่างใด มีเหตุเพียงเหตุลดโทษ ตามมาตรา 33 “ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 29 มาตรา 30 วรรคสอง หรือมาตรา 31 ช่วยให้มีการค้นพบผู้ถูกกระทำให้นุ้สูญหาย โดยผู้นั้นมีได้รับอันตรายสาหัสหรือตกอยู่ในภาวะอันใกล้จะเป็นอันตรายต่อชีวิต ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในการสอบสวนดำเนินคดี ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ” ซึ่งได้บัญญัติสอดคล้องตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 ข้อ 7 วรรคสอง (ก) “รัฐภาคีแต่ละรัฐอาจกำหนด (ก) เหตุบรรเทาโทษโดยเฉพาะสำหรับบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำให้นุ้บุคคลหายสาบสูญโดยถูกบังคับ แต่ได้มีส่วนช่วยให้ค้นพบบุคคลที่หายสาบสูญโดยยังมีชีวิตอยู่ หรือทำให้สามารถคลี่คลายคดีการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ หรือชี้ตัวผู้กระทำความผิด ”

บทสรุป

อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้การบังคับบุคคลให้สูญหายโดยถูกบังคับเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นการที่ประเทศไทยเลือกที่จะบัญญัติให้การกระทำให้นุ้บุคคลสูญหาย จึงต้องไม่กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าวด้วย และการบัญญัติกฎหมายอาญาให้บุคคลใดต้องรับโทษทางอาญา จำเป็นอย่างยิ่งที่ตัวบทกฎหมายต้องบัญญัติคุณสมบัติของบุคคลที่ต้องรับโทษทางอาญาให้แน่ชัด เช่น คำว่าเจ้าพนักงาน ต้องบัญญัติให้ชี้ชัดลงไปว่า

เจ้าพนักงานในที่นี้หมายความว่าถึงบุคคลใด เช่น ตามร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ... ข้อ 3 วรรคสามเกิดความไม่แน่ใจว่าผู้ร่างกฎหมายต้องการที่จะขยายความคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีขอบเขตหมายความว่าถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐโดยปริยายหรือไม่ ประกอบกับเมื่อพิจารณามาตรา 6 ประกอบมาตรา 29 ทำให้เกิดความสับสนว่า ผู้กระทำนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลธรรมดา เพราะหากหมายความว่าถึงบุคคลธรรมดาก็ไม่มีความจำเป็นอย่างใดที่จะต้องบัญญัติมาตรา 31 ขึ้นมาอีก เพราะสามารถนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 หรือมาตรา 86 มาบังคับใช้ได้อยู่แล้ว แต่เหตุที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวบัญญัติมาตรา 31 ขึ้นมา เพราะเหตุว่า 6 กำหนดคุณสมบัติของผู้กระทำผิดไว้ว่า คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นหากราษฎรมีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับเจ้าพนักงานจะไม่สามารถลงโทษราษฎรในฐานะที่เป็นตัวการได้ เพราะราษฎรไม่อาจที่จะกระทำผิดได้ เพราะราษฎรไม่มีคุณสมบัติเป็นผู้กระทำผิดตามมาตรา 9 ศาลสามารถลงโทษราษฎรได้เพียงสนับสนุนในความผิดฐานกระทำทำให้บุคคลสูญหายเท่านั้น ซึ่งมาตรา 31 จึงบัญญัติให้ราษฎรที่มีส่วนร่วมในการกระทำผิด ต้องรับโทษเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น มาตรา 29 ควรบัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดฐานกระทำทำให้บุคคลสูญหาย...” จะเหมาะสมกว่า

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2561). *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน ฉบับแก้ไขปรับปรุง* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2562). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: กรุงสยาม พับลิชชิง.
- คณพล จันทร์หอม. (2561). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวเสรีภาพและชื่อเสียง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- คณิต ฌ นคร. (2547). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย. (2556). *พจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977).
- คณะกรรมการนิติศาสตร์สากล. (2558). *การบังคับให้สูญหายและการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม: การสืบสวน การสอบสวนและการลงโทษ คู่มือสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เล่ม 9*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- จิตติ ดิงศรัทีย. (2555). *กฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2562). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- นพพงษ์ จุทอง. (2558). *กฎหมายอาญา 2* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพลินตา ตันรังสรรค์. (2558). หลักการและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมาน และการบังคับบุคคลให้สูญหาย. *จุลนิติ*, 12(2), 80-87.
- มานิตย์ วงศ์เสรี. (2562). *นิติวิธี การใช้และการตีความกฎหมาย ศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายไทยและระบบกฎหมายของเยอรมัน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วงพลอย นวลอ่อน. (2556). *การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญารฐานบังคับบุคคลให้สูญหาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินัย ลำเลิศ. (2557). *กฎหมายอาญา 1* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สัญญาชัย สัจจวานิช. (ม.ป.ป.). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

- สิทธิกันต์ ชีระวัฒนชัย. (2562). มาตรการป้องกันและปราบปราม “การบังคับบุคคลให้สูญหาย” : พันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องปฏิบัติตาม. *กฎหมายการสาร*, 14(6), 16-17.
- สิริรัตน์ ศรีลักษณ์ภรณ์. (2552). สิทธิของเหยื่อตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ ค.ศ. 2006 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุปัน พูลพัฒน์. (2521). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ตอน 2 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ.
- หยุด แสงอุทัย. (2516). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.